

Klimaatverandering

Weer of geen weer ...

Mr. A.G.F. Ancery en mr. dr. M.F.M. van den Berg*

Voor u ligt een exemplaar van het themanummer over klimaatverandering. Verschillende signalen deden ons inzien dat de tijd 'rijp' was voor een themanummer op dit gebied. Zo geeft het KNMI de laatste tijd geregeld een weeralarm af (code geel, oranje of rood) wegens hevige onweersbuien, hagel en windstoten. Juni 2016 wordt zelfs gekenmerkt door zware regen- en onweersbuien en vooral in het zuidoosten is een recordhoeveelheid aan regen gevallen. Elders in de wereld is juist sprake van extreme droogte.

Klimaatverandering heeft een groot effect op de samenleving en het milieu. Volgens een rapport van het Europees Milieu-agentschap (EMA)¹ zullen deze effecten in de toekomst naar verwachting nog toenemen en hoge schadekosten kunnen veroorzaken. Ook de documentaire van Al Gore, *An Inconvenient Truth*, maakt de problematiek van de klimaatverandering inzichtelijk.

We hebben verschillende auteurs met een diverse achtergrond bereid gevonden om mee te werken aan dit themanummer. Schrijven over de juridische gevolgen van klimaatverandering bleek niet altijd een gemakkelijke opgave, omdat veel van deze materie gebaseerd is op toekomstscenario's en dus veelal nog sprake is van echt pionieren. Verder bleek voor het onderwerp boven aan ons lijstje, de Urgenda-zaak (rechtszaak tegen de Nederlandse Staat over het landelijke klimaatbeleid), op het moment geen auteur te vinden die de diepte in kan gaan. Zeer begrijpelijk, nu de zaak nog aanhangig is. Deze bijdrage houdt u nog van ons tegoed.

Wat kunt u in dit themanummer verwachten? Pernille van der Plank neemt ons in haar bijdrage mee in de eerste stap naar drijvend wonen op grotere schaal als oplossing voor de stijgende zeespiegel door de klimaatverandering. Sander Simonetti bespreekt recente ontwikkelingen en stimuleringsmaatregelen met betrekking tot warmtenetten en duurzame warmteprojecten, waaronder geothermie. Melanie van den Berg onderzoekt de mogelijkheden van nudging tegen versterking van het

broeikaseffect. Timo Brinkman gaat in op de verzekeraarbaarheid van risico's die zijn verbonden aan klimaatverandering. Alain Ancery beschrijft de rol van de rechter bij snel veranderende ontwikkelingen, zoals de klimaatverandering. Reinier van den Berg, tot slot, geeft in zijn column aan dat het tijd is voor actie tegen de klimaatverandering. Hij geeft vijf pijlers voor een robuust en duurzaam klimaat. Wij hopen dat dit themanummer bijdraagt aan het bewustzijn over het klimaat en de gevolgen van de klimaatverandering. Rest ons nog u veel leesplezier te wensen!

* Mr. A.G.F. Ancery (redacteur) is gerechtsauditeur bij de Hoge Raad der Nederlanden. Mr. dr. M.F.M. van den Berg (redacteur) is zelfstandig trainer en adviseur op juridisch en compliance-gebied. Daarnaast is zij als research fellow verbonden aan het Tilburg Institute for Private Law (TIP) van Tilburg University.

1. EMA, Climate Change, Impacts and Vulnerability in Europe 2012, EEA Report, nr. 12/2012.